

[Kjelgaard]

altså at gennemføre en konference om afspænding og sikkerhed uden så meget som en antydning af det fundamentale i det afsluttende dokument. Det er faktisk for dårligt. Hvorfor svigter man sine idealer, når det er kommunistiske lande, det drejer sig om?

Efter flere måneders anstrengelser, der havde til formål at vurdere, om aftalerne fra Helsingfors 1975 bliver overholdt, var Danmark med til at skrive en betænkning, der stort set kun indebærer enighed om at mødes igen i Spanien i 1980.

Spørgsmålet om menneskerettighederne, som især USA, men også Danmark og andre vesteuropæiske lande tillægger afgørende betydning, er ikke nævnt i dokumentet. Det er forståeligt, at Sovjetunionens forhandlingsleder på denne baggrund betragter resultatet som en stor sejr for de kommunistiske lande, fordi det lykkedes at forhindre de såkaldt reaktionære kræfters forsøg på at benytte Helsingforsaftalen til indblanding i de socialistiske landes indre anliggender. Det er en udtalelse af en mand, hvis land i uhyggelig grad blander sig i andre landes indre anliggender.

Hvor var Danmarks bidrag til håndhævelse af menneskerettighederne? Det forekommer mig, at det på EF-landenes udenrigsministermøde i København den 15. februar blev gjort klart over for Sovjet og over for de østeuropæiske lande, at hvis ikke de accepterede, at spørgsmålet om menneskerettighederne blev nævnt i slutdokumentet fra Beogradkonferencen, ville der ganske enkelt ikke blive noget slutdokument. Den tilkendegivelse skal i øvrigt ses på baggrund af, at EF-landene i forvejen var gået med til at gå kommunisterne et stykke i møde ved at acceptere en moderat formulering om menneskerettighederne.

Ifølge EF-Information nr. 4 af 20. februar 1978 lægger udenrigsminister K. B. Andersen ikke skjul på, at EF er parat til at lade Beogradkonferencen afslutte uden slutdokument, hvis ikke Sovjet og de østeuropæiske lande opgiver deres modstand mod at få nedfældet nogle menneskerettighedsprincipper, som konferencens øvrige deltagere er enige om at tilslutte sig.

Nu kender vi resultaterne. Nu har vi set slutdokumentet. De blev ganske anderledes, de udtalelser. Man siger ét og går i sidste øjeblik alligevel med til noget andet. Frankrig bærer vel nok noget af skylden ved at

have ødelagt EFs forhandlingsposition med sit separate udspil, der dog også forlangte menneskerettighederne nævnt i slutdokumentet. Den britiske Labourregering og det tyske socialdemokrati har også deres del af ansvaret for, at den vestlige linje, samlet omkring de klare udspil, der er kommet fra USA, er blevet umuliggjort.

Men hvad lavede Danmark egentlig i Beograd? Kastede man næsten uden videre alle idealer over bord, fordi man tilfældigvis var gæst i et kommunistisk land? Jeg tror, det bliver meget svært for de vestlige lande at bevare troværdigheden omkring menneskerettighedsspørgsmålene oven på den slutterklæring. Vesten svigter på en måde de mennesker i Sovjet og i Østeuropa, der i tillid til løfterne fra Helsingfors med stort mod har kæmpet for menneskerettighederne, og der er ingen tvivl om, at resultaterne af, at vi svigtede, vil vise sig, når de bebudede retssager mod hovedpersonerne bag den russiske Helsingforsgruppe, der havde sat sig som mål at påse, at aftalerne blev overholdt, snart indledes. Det drejer sig om sagerne mod formanden for gruppen, professor Orlov, og mod Sjaranskij og Alexander Ginsburg. De kæmper for borgerrettigheder, de kæmper for menneskerettigheder, selv om de nu i lang tid i strid med sovjetisk lov har været i undersøgelsesarrest.

Det eneste, den slags mennesker har at holde sig til, er en massiv folkelig protest fra andre lande, heriblandt Danmark, men vi gjorde ikke det, vi kunne have gjort. Vi skrev under på et slutdokument, der havde glemt de mennesker, for hvem menneskerettigheder ikke er nogen selvfølge.

Jeg har nævnt et par enkelte navne på mennesker, der kæmper for frihed og for rettigheder inden for et system, der i teorien stiller alle lige, men der er i hundredvis af dem, og vi kender mange eksempler. Har vi nu været med til at gøre deres situation bedre efter mødet i Beograd? Jeg tror det desværre ikke.

En gang imellem kan man godt undre sig over, at vi, der er så kloge på forholdene i Sydafrika og i den forbindelse er parate til at tage alle midler i brug for at skabe bedre vilkår for mennesker, der lever dér, ikke noget oftere giver vores mening til kende over for de kommunistiske lande, som vi helt konkret ved diskriminerer på en lang række om-